

บทที่ 4

บทวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการลดหย่อนภาษีอากร กับการส่งเสริมการเป็นสมาชิกสหกรณ์

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์การหักลดหย่อนเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี และการส่งเสริมการเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเป็นสมาชิกสหกรณ์ ในการนี้ผู้วิจัยได้แยกประเด็นในการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง วิเคราะห์การนำเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์ มาเป็นค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี

ประเด็นที่สอง วิเคราะห์เปรียบเทียบประโยชน์ทางภาษีอากรและประโยชน์ด้านอื่น ๆ ที่บุคคลธรรมดาจะได้รับจากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ กับการลงทุนประเภทอื่น

ประเด็นที่สาม วิเคราะห์ปัญหาข้อจำกัดการสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ โดยการซื้อหุ้นสหกรณ์

ประเด็นที่สี่ วิเคราะห์การนำเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์ มาเป็นค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามกฎหมายภาษีอากรของไทยและต่างประเทศ

4.1 วิเคราะห์การนำเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์ มาเป็นค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี

ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 เรื่องหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี เป็นหลักการที่ใช้ในการวิเคราะห์ว่าการจัดเก็บภาษีอากรที่ใช้บังคับอยู่ หรือที่จะนำมาใช้บังคับต่อไปในอนาคตนั้น มีความเหมาะสมหรือมีข้อบกพร่องประการใดหรือไม่ ซึ่งหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดีนั้น มีอยู่หลายประการ

จากการศึกษาหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี สามารถนำมาสรุปเปรียบเทียบได้ดังนี้

4.1.1 ศึกษาเปรียบเทียบจากหลักความเป็นธรรม และความเสมอภาค

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีควรจ่ายภาษีตามสัดส่วนความสามารถของแต่ละคน โดยคนที่มีฐานะต่างกันควรเสียภาษีต่างกัน และคนที่มีฐานะเท่ากัน ควรเสียภาษีเท่ากัน

กรณีการนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์มาคำนวณเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น เป็นการให้สิทธิผู้ที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งสามารถนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์ที่ได้ซื้อในแต่ละปีมาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งจะทำให้สมาชิกสหกรณ์ดังกล่าวมีสิทธิพิเศษทางภาษีที่แตกต่างจากคนที่มีเงินได้เท่ากันแต่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งหากพิจารณาตามหลักความเป็นธรรมและความเสมอภาคแล้ว ก็จะขัดกับหลักการดังกล่าว แต่การนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์มาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะมีประโยชน์ในอีกหลาย ๆ ด้าน ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น 2 ด้านคือ

ด้านส่วนรวม เนื่องจากสหกรณ์ คือ การที่คณะบุคคลร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้น หากมีนโยบายจากภาครัฐสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนในประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์ ก็จะเป็นการช่วยให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีความยั่งยืนยิ่งขึ้น เนื่องจากจากความหมายของสหกรณ์แล้ว สหกรณ์มิได้มุ่งทำธุรกิจเพื่อให้ได้รับผลกำไรมากที่สุด แต่สหกรณ์ จัดตั้งขึ้นเพื่อให้สมาชิกสามารถช่วยเหลือตนเองในการทำธุรกิจ และให้สมาชิกช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อประสบปัญหาต่าง ๆ

ด้านส่วนตัว การนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์มาคำนวณเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น มีประโยชน์ต่อสมาชิกสหกรณ์เนื่องจากจะได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้จากเงินค่าซื้อหุ้นของสหกรณ์ในแต่ละปีภาษี และการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์นั้น บุคคลดังกล่าวก็จะได้รับประโยชน์ต่าง ๆ ที่สหกรณ์ได้จัดเป็นสวัสดิการให้ รวมถึงการซื้อหุ้นสหกรณ์เป็นช่องทางหนึ่งในการออมเงินเพื่อใช้ในอนาคตได้อีกด้วย

จากการศึกษาในบทที่ 2 เรื่องหลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี จะมี 2 ลักษณะ คือ หลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical Equity) และหลักความเป็นธรรมในแนวนอน (Horizontal Equity)

การลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยการนำค่าซื้อหุ้นสหกรณ์มาหักเป็นค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้ดังกล่าวนี้ อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในแนวนอน (Horizontal Equity) คนที่มีฐานะเท่ากันควรเสียภาษีในอัตราที่เท่าเทียมกัน แต่หากกำหนดให้นำค่าหุ้นมาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษี จะทำให้คนที่มีเงินได้เท่ากันแต่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหกรณ์ จะเสียภาษีในจำนวนที่มากกว่าคนที่เป็นสมาชิกสหกรณ์

จากการศึกษาพบว่า หลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี กับนโยบายทางภาษี เป็นไปในลักษณะที่สวนทางกัน โดยมีคำกล่าวสนับสนุนจาก เดอะ มุสเกรฟส์ (The Musgraves) ว่า “นโยบายทางภาษีต้องเลือกระหว่างความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี ซึ่งต้องออกกฎหมายที่ซับซ้อน ในขณะที่การลดต้นทุนในการปฏิบัติต้องการความง่าย”¹ นอกจากนี้แล้ว จีรศักดิ์ รอดจันทร์ นักวิชาการทางภาษีอากร เห็นพ้องในทำนองเดียวกันว่า “หากผู้กำหนดนโยบายภาษีให้ความสำคัญกับหลักความเป็นธรรมมากเกินไป จะก่อให้เกิดการไม่พอใจในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดแรงจูงใจในการหลบหลีกหรือหนีภาษีอากรได้”²

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า นโยบายทางภาษีอากร มักจะสวนทางกับหลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี ซึ่งผู้กำหนดนโยบายทางภาษีอากร จำเป็นต้องเลือกระหว่างหลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีหรือนโยบายทางภาษีอากรที่จะส่งผลกระทบต่อบุคคลบางกลุ่ม

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า กรณีผู้ซื้อหุ้นสหกรณ์ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์ ทำให้ผู้ซื้อหุ้นสหกรณ์ได้เปรียบบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหกรณ์ แต่เนื่องจากรัฐบาลซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายทางภาษีอากร ต้องการส่งเสริมการสหกรณ์ จึงมีการให้สิทธิพิเศษทางภาษีในการเป็นสมาชิกสหกรณ์

ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวทางการปรับปรุงการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกรณีสมาชิกสหกรณ์ซื้อหุ้นสหกรณ์ต่อไปในบทที่ 5

4.1.2 ศึกษาเปรียบเทียบจากหลักความแน่นอนชัดเจน

จากการศึกษาเปรียบเทียบกับหลักความแน่นอนชัดเจน ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้หมายถึง การบริหารการจัดเก็บภาษีที่มีความโปร่งใส ซึ่งมีการกำหนดชัดเจนเกี่ยวกับผู้มีหน้าที่เสียภาษีฐานภาษี อัตราภาษี และระยะเวลาในการจัดเก็บภาษี ซึ่งจะทำให้ผู้เสียภาษีสามารถวางแผนภาษีได้

ถ้ามีการนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์มาคำนวณเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะก่อให้เกิดหลักเกณฑ์ และรายละเอียดต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่และขั้นตอนการทำงานของเจ้าหน้าที่ แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้สอดคล้องกับหลักความแน่นอนชัดเจน ผู้วิจัยจะนำเสนอหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการ เพื่อนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์มาคำนวณเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ต่อไปในบทที่ 5

¹ จาก ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการและบทวิเคราะห์ (น. 60), โดย จีรศักดิ์ รอดจันทร์, 2556, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ลิขสิทธิ์ 2556 โดย สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

² แหล่งเดิม.

4.1.3 ศึกษาเปรียบเทียบจากหลักความสะดวกในการเสียภาษี

จากการศึกษาเปรียบเทียบหลักความสะดวกในการเสียภาษี ซึ่งความสะดวกในการเสียภาษี จะมีผลทำให้ผู้เสียภาษียินดีที่จะเสียภาษียิ่งมากขึ้น ความสะดวกในการเสียภาษีนั้น เช่น การใช้แบบฟอร์มที่ไม่ยุ่งยาก การมีทางเลือกที่สะดวกให้ผู้เสียภาษีมีช่องทางในการชำระภาษีได้ง่ายขึ้น เป็นต้น

ถ้ามีกรณีการนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์มาคำนวณเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อาจจะต้องมีหลักฐานต่าง ๆ มาแสดงให้เจ้าหน้าที่ทราบเพื่อประกอบการหักค่าลดหย่อน ซึ่งประเด็นนี้ก็อาจจะเป็นการเพิ่มภาระทั้งตัวผู้เสียภาษีเองที่จะต้องมีการเก็บหลักฐานให้ครบถ้วน และเป็นการเพิ่มภาระเจ้าหน้าที่ที่จะต้องตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้สอดคล้องกับหลักความสะดวกในการเสียภาษี ผู้วิจัยจะนำเสนอเกี่ยวกับเอกสารต่าง ๆ ที่จะใช้ประกอบในการนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์มาคำนวณเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ต่อไปในปีที่ 5

4.1.4 ศึกษาเปรียบเทียบจากหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี

จากการศึกษาเปรียบเทียบกับหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี มีหลักว่าค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่และค่าใช้จ่ายในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้เสียภาษีควรต้องต่ำที่สุด³

กรณีการใช้จ่ายเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์นำมาหักเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น อาจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในส่วนของงานบริหารจัดการเก็บภาษีของเจ้าหน้าที่ เนื่องจากการเพิ่มต้นทุนในการบริหารจัดการ เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาหลักฐานประกอบเพิ่มขึ้นในการนำค่าหุ้นมาหักเป็นค่าลดหย่อน และเรื่องสหกรณ์เป็นเรื่องเฉพาะที่จำเป็นต้องใช้ความรู้และความเข้าใจที่เพิ่มขึ้น รวมถึงหากมีการนำเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์มาหักเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำเป็นต้องมีการออกกฎหมายเพิ่มเติมซึ่งมีรายละเอียดที่เพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันการหลบหลีกภาษีที่ยอมรับไม่ได้และหนีภาษีของบุคคลบางประเภทที่จะใช้ช่องโหว่ในทางกฎหมายเพื่อที่จะไม่จ่ายภาษีอากร ซึ่งมีผลทำให้เกิดความซับซ้อนของกฎหมายภาษีและแนววิธปฏิบัติในการบริหารเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม หากมีการออกกฎหมายที่ซับซ้อนดังกล่าวให้มีความแน่นอนชัดเจน ก็สามารถจะทำให้ผู้เสียภาษีสามารถที่จะทราบหลักเกณฑ์การชำระภาษีและสามารถคำนวณจำนวนเงินที่แน่นอนที่จะต้องชำระภาษีได้

ผู้วิจัยจะได้นำเสนอหลักเกณฑ์การนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์มาหักเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปีที่ 5 ต่อไป

³ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการและบทวิเคราะห์ (น. 34). เล่มเดิม.

4.1.5 ศึกษาเปรียบเทียบจากหลักความมีประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ

เนื่องจากภาษีอากรอาจเข้าไปมีผลกระทบต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษี เนื่องจากผู้เสียภาษีอาจจะไม่ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ตนเองชอบหรือที่ตนเองถนัด เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าวอาจถูกจัดเก็บภาษี ซึ่งอาจมีผลให้ผู้เสียภาษีเลือกทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่ถูกจัดเก็บภาษี เป็นต้น⁴

การใช้เงินค่าหุ้นสหกรณ์มาหักเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น เป็นการส่งเสริมให้ผู้เสียภาษีอากรเลือกทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เขาชอบหรือถนัด เนื่องจากที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าการรวมกลุ่มการจัดตั้งเป็นสหกรณ์ สามารถเลือกในการรวมกลุ่มจัดตั้งได้หลากหลาย และการจัดตั้งสหกรณ์แต่ละประเภทจะมีสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของสมาชิกอีกด้วย ดังนั้นการเป็นสมาชิกสหกรณ์จึงเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเลือกประกอบอาชีพที่ตนชอบหรือถนัด และยังได้รับประโยชน์ทางด้านภาษีอีกด้วย อย่างไรก็ตามการใช้เงินค่าหุ้นสหกรณ์มาเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อาจส่งผลให้บุคคลไม่เลือกทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ชอบหรือถนัดก็ได้ เช่น นาย ก เลือกซื้อหุ้นสหกรณ์ แทนที่จะเลือกซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ เพราะการซื้อหุ้นสหกรณ์มีความเสี่ยงน้อยกว่าการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ ถึงแม้ว่านาย ก จะไม่ชอบระบบสหกรณ์ก็ตาม เป็นต้น

อาจจะกล่าวได้ว่าภาษีอากรไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการหารายได้ของรัฐที่จะนำมาใช้จ่ายในการบริหารและพัฒนาประเทศเท่านั้น แต่ภาษีอากรยังเป็นเครื่องมือของรัฐที่ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครองตลอดจนวัฒนธรรมของประเทศด้วย⁵

จากที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์หลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี พบว่า หากมีการใช้เงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์มาหักเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งเป็นไปตามหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี ซึ่งข้อเสียที่จะต้องมีการปรับปรุงและแก้ไขต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นไปเพื่อความสะดวกหรือความประหยัดในการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี ผู้วิจัยจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 5

⁴ แหล่งเดิม.

⁵ จาก การวางแผนภาษีอากร *Tax Planning* (น. 149), โดย ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม, 2553, กรุงเทพฯ: สถาบันที่ทีเทรนนิ่ง เซนเตอร์.

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบประโยชน์ทางภาษีอากรและประโยชน์ด้านอื่น ๆ ที่บุคคลธรรมดาจะได้รับจากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ กับการลงทุนประเภทอื่น

ในหัวข้อต่อไปนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเปรียบเทียบประโยชน์ทางภาษีอากรและประโยชน์ทางด้านอื่น ๆ ที่บุคคลธรรมดาจะได้รับจากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ โดยการซื้อหุ้นสหกรณ์ และการลงทุนในประเภทอื่น ๆ

4.2.1 วิเคราะห์ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากสหกรณ์โดยการซื้อหุ้นสหกรณ์ โดยผู้วิจัยแยกประโยชน์ที่สมาชิกสหกรณ์จะได้รับจากสหกรณ์ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ประโยชน์ทางการเงิน และประโยชน์ทางด้านสวัสดิการทั่วไป

4.2.1.1 วิเคราะห์ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากสหกรณ์ในด้านการเงิน

จากที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 เกี่ยวกับการให้บริการทางการเงินของสหกรณ์ ซึ่งมีบริการหลักอยู่ 3 ประเภท

ประเภทที่ 1 การระดมหุ้น การระดมหุ้นนอกจากจะเป็นการเพิ่มทุนให้กับสหกรณ์แล้ว การระดมหุ้นยังมีประโยชน์แก่สมาชิกสหกรณ์ในด้านการออมเงินอีกทางหนึ่งด้วย เนื่องจากโดยปกติแล้วสหกรณ์เกือบทุกสหกรณ์ จะมีการกำหนดมูลค่าหุ้นที่สมาชิกจะต้องส่งรายเดือนทุกเดือน ตั้งแต่แรกเข้าเป็นสมาชิก เพื่อให้สมาชิกได้มีเงินออมในส่วนนี้ รวมถึงเงินค่าหุ้นที่สมาชิกส่งรายเดือนทุกเดือนตามกฎหมายแล้วสมาชิกไม่สามารถถอนเงินดังกล่าวมาใช้ได้นอกจากต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งถือว่าการออมเงินโดยบังคับอีกด้วย

ประเภทที่ 2 เงินฝาก จากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เงินฝากในระบบสหกรณ์ส่วนใหญ่จะมีด้วยกัน 3 ประเภท ซึ่งสมาชิกสหกรณ์ สามารถจะเลือกฝากเงินได้ตามความสมัครใจ ซึ่งถือว่าการออมเงินภาคสมัครใจให้แก่สมาชิกอีกเช่นกัน เงินฝากทั้ง 3 ประเภทจะมีผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1) เงินฝากประเภทออมทรัพย์ เงินฝากประเภทออมทรัพย์มีลักษณะที่สมาชิกสามารถจะฝากหรือถอนได้ตลอดเวลา อัตราดอกเบี้ยจะอยู่ในอัตราที่ไม่สูงมากนัก แต่ดอกเบี้ยเงินฝากประเภทออมทรัพย์จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2) เงินฝากประเภทออมทรัพย์พิเศษ เงินฝากประเภทนี้จะมีความพิเศษกว่าเงินฝากออมทรัพย์เนื่องจากเงินฝากประเภทออมทรัพย์พิเศษ สมาชิกสหกรณ์ที่ฝากเงินจะได้รับดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าเงินฝากออมทรัพย์ธรรมดา แต่เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ จะจำกัดการเบิกถอนจำนวนครั้งในแต่ละเดือน โดยหากมีการเบิกถอนเกินจำนวนที่ระบุไว้ สมาชิกสหกรณ์จะต้องเสียค่าธรรมเนียม และข้อดีอีกประการหนึ่งของเงินฝากออมทรัพย์พิเศษนอกเหนือจากการได้รับดอกเบี้ยในอัตราที่

สูงกว่าเงินฝากออมทรัพย์ธรรมดาแล้ว คือดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์พิเศษจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอีกด้วย

3) เงินฝากประเภทประจำ เงินฝากประจำจะมีลักษณะเหมือนเงินฝากประจำในธนาคารพาณิชย์ทั่วไป แต่จะมีข้อที่แตกต่างกันคือ เงินฝากประจำในระบบสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ที่ได้ฝากเงินไว้จะได้รับดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าเงินฝากประจำในธนาคารพาณิชย์ทั่วไป แต่ดอกเบี้ยเงินฝากประจำในระบบสหกรณ์ยังคงต้องเสียภาษีเช่นเดียวกับดอกเบี้ยเงินฝากประจำในระบบธนาคารพาณิชย์ทั่วไป

ประเภทที่ 3 เงินกู้ การให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกของสหกรณ์ ถือว่าเป็นการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจของสมาชิกสหกรณ์ และถือว่าเป็นสวัสดิการพื้นฐานให้กับสมาชิกสหกรณ์อีกด้วย โดยสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ จะมีการให้บริการเงินกู้หลัก ๆ 3 ประเภท

1) เงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉิน เป็นสวัสดิการเงินกู้ยืมระยะสั้นให้กับสมาชิก ซึ่งโดยส่วนใหญ่สหกรณ์จะกำหนดวงเงินกู้ให้กับสมาชิกในแต่ละราย โดยหลักแล้วจะไม่เกินครึ่งหนึ่งของรายได้ในแต่ละเดือน และจะมีการกำหนดระยะเวลาการชำระหนี้คืนได้ด้วย ซึ่งเงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉินดังกล่าวนี้จะมีประโยชน์ต่อสมาชิกสหกรณ์เป็นอันมาก เนื่องจากเมื่อสมาชิกมีเหตุจำเป็นฉุกเฉินที่จะต้องใช้จ่ายเงินอย่างเร่งด่วน เงินกู้ในส่วนนี้จะมีความสะดวกและรวดเร็วในการนำเงินมาใช้ได้ เนื่องจากเงินกู้ฉุกเฉินนี้ไม่ต้องใช้เอกสารหลักฐานที่ยุ่งยากในการกู้ยืม รวมถึงไม่จำเป็นต้องมีผู้ค้ำประกันอีกด้วย รวมทั้งอัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมเงินฉุกเฉินนั้นมีอัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างต่ำกว่าการกู้ยืมเงินในระบบธนาคารพาณิชย์ และการกู้ยืมเงินนอกระบบอีกด้วย

2) เงินกู้สามัญ เป็นสวัสดิการเงินกู้ระยะปานกลาง ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์กู้ยืมเพื่อนำไปใช้ในกิจการต่าง ๆ ที่จำเป็นและมีประโยชน์ เนื่องจากจำนวนวงเงินกู้สามัญของสหกรณ์ในแต่ละแห่งจะมีจำนวนเงินค่อนข้างสูง ดังนั้นเงินกู้ประเภทนี้จำเป็นจะต้องมีการกำหนดให้มีการค้ำประกัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้บุคคลค้ำประกันหรือใช้หลักทรัพย์อย่างอื่นค้ำประกัน แต่เงินกู้ประเภทสามัญในระบบสหกรณ์ จะมีความได้เปรียบการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมเงินจากระบบสหกรณ์จะมีอัตราต่ำกว่าการกู้ยืมเงินในระบบธนาคารพาณิชย์ และข้อดีอีกประการหนึ่งคือการอนุมัติในการกู้ยืมเงินในระบบสหกรณ์จะได้รับอนุมัติการกู้ยืมเงินที่ง่ายกว่าการขอกู้ยืมเงินในระบบธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากการพิจารณาเงินกู้ในระบบสหกรณ์นั้นมีหลักพิจารณาหลักให้เป็นที่ไปตามระเบียบและข้อบังคับทางกฎหมายเป็นหลัก และเนื่องจากการกู้ยืมเงินในระบบสหกรณ์นั้นผู้กู้ยืมคือสมาชิกของแต่ละสหกรณ์ ดังนั้นกลุ่มบุคคลที่กู้ยืมเงินก็จะ เป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่แวดวงเดียวกัน ซึ่งหากมีปัญหาติดขัดประการใดก็สามารถจะติดตามทวงถามได้ง่ายกว่าการกู้ยืมเงินในระบบธนาคารพาณิชย์ทั่วไป

3) เงินกู้พิเศษ เป็นเงินกู้ระยะยาวเพื่อช่วยเหลือสมาชิกสหกรณ์ในกรณีเพื่อส่งเสริมฐานะและความมั่นคงของสมาชิกหรือเพื่อให้เกิดประโยชน์ที่เพิ่มเติมให้แก่สมาชิกต่อไป โดยเงินกู้ประเภทฉุกเฉินดังกล่าวนี้จะมีการกำหนดวงเงินกู้ไว้สูงกว่าเงินกู้สามัญ ซึ่งวงเงินที่สหกรณ์ให้แก่สมาชิกกู้ยืมพิเศษนั้น จะขึ้นอยู่กับทุนดำเนินงานของสหกรณ์ในแต่ละแห่ง ซึ่งหากเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ มีผลประกอบการจำนวนมาก อาจจะมีการกำหนดวงเงินกู้พิเศษให้กับสมาชิกสหกรณ์ในวงเงินที่ค่อนข้างสูง ซึ่งเงินกู้พิเศษดังกล่าวนี้ จะมีประโยชน์ต่อสมาชิกสหกรณ์ค่อนข้างมาก เนื่องจากการให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิกจะให้อัตราสูง เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกสามารถสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีแก่สมาชิกต่อไป เช่นการกู้ยืมเงินเพื่อที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งการกู้ยืมเงินในระบบสหกรณ์นั้น จากที่กล่าวมาข้างต้นการอนุมัติเงินกู้ในระบบสหกรณ์ค่อนข้างจะง่ายกว่าการอนุมัติเงินกู้จากระบบธนาคารพาณิชย์ทั่วไป รวมถึงอัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมเงินที่ค่อนข้างต่ำกว่าดอกเบี้ยเงินฝากในระบบธนาคารทั่วไป รวมถึงระยะเวลาในการผ่อนชำระในส่วนของสหกรณ์จะให้ระยะเวลาที่ยาวกว่าระบบธนาคารพาณิชย์ทั่วไปอีกด้วย

4.2.1.2 วิเคราะห์ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับจากสหกรณ์หากซื้อหุ้นสหกรณ์ ในด้านสวัสดิการทั่วไป

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า สหกรณ์มีความแตกต่างจากองค์กรธุรกิจอื่นอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะในแง่การให้สวัสดิการแก่สมาชิก ซึ่งสวัสดิการต่าง ๆ ของสหกรณ์จะมีไปเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของสมาชิกสหกรณ์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

จากการศึกษาจะพบว่าสวัสดิการต่าง ๆ ของสหกรณ์ จะจัดขึ้นตามความเหมาะสมในแต่ละสหกรณ์ โดยจะขึ้นอยู่กับความต้องการของสมาชิกในแต่ละสหกรณ์เป็นหลัก และต้องคำนึงถึงขนาดและฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละสหกรณ์ ซึ่งหากสหกรณ์ใดสามารถจัดการบริหารให้ได้กำไรสุทธิได้มาก ก็จะสามารถนำมาจัดสรรเป็นสวัสดิการแก่สมาชิกได้เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

ดังนั้นการที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาเพื่อเป็นการส่งเสริมการเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์มีความก้าวหน้ามากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่สมาชิกในส่วนรวมได้มากขึ้นด้วยเช่นกัน

4.2.1.3 วิเคราะห์ในส่วนจุดแข็งและจุดอ่อน ของระบบสหกรณ์ ในกรณีการดึงดูดใจให้บุคคลทั่วไปสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์

ถ้ายังมีได้นำเรื่องการใช้เงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์นำมาหักเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ระบบสหกรณ์จะมีจุดแข็งในการดึงดูดใจในการเป็นสมาชิกสหกรณ์ดังต่อไปนี้

เนื่องจากระบบสหกรณ์ จะให้สมาชิกซื้อหุ้นเป็นรายเดือน ซึ่งการบังคับให้สมาชิกการซื้อหุ้นในทุกเดือนดังกล่าว จะทำให้สหกรณ์มีเงินทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและเพียงพอในการ

บริหารในทุกเดือน โดยเงินทุนดังกล่าวนั้นเป็นเงินทุนที่เกิดจากสมาชิกสหกรณ์ ส่งผลให้ต้นทุนในการดำเนินงานของสหกรณ์ในแต่ละแห่งมีจำนวนที่ต่ำลง ทำให้สมาชิกสหกรณ์จะได้รับประโยชน์จากการบริหารและผลตอบแทนได้จำนวนมากยิ่งขึ้น

ในประการต่อมาจากการที่สหกรณ์มีเงินทุนในการบริหารงานที่มีจำนวนมากย่อมส่งผลให้การดำเนินธุรกิจของสหกรณ์เป็นไปโดยสะดวกยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการปล่อยสินเชื่อให้กับสมาชิกของสหกรณ์ เนื่องจากสหกรณ์อยู่ในระบบที่สมาชิกส่วนใหญ่เป็นคนในแวดวงเดียวกัน ประกอบอาชีพในลักษณะเดียวกัน ดังนั้นการปล่อยสินเชื่อการให้กู้ยืมแก่สมาชิกสหกรณ์จึงสามารถทำได้ง่าย และสามารถจะติดตามและทวงถามเงินกู้ยืมจากสมาชิกสหกรณ์ได้ง่ายเช่นกัน ดังนั้นจึงส่งผลให้คุณภาพสินทรัพย์ของสหกรณ์อยู่ในระดับที่ดีขึ้นด้วยเช่นกัน

ในประเด็นสุดท้ายด้านการบริหารจัดการภายในสหกรณ์ ก็ถือเป็นจุดแข็งที่สำคัญอย่างหนึ่งในระบบสหกรณ์ เนื่องจากการบริหารงานภายในสหกรณ์ นั้น สมาชิกทุกคนมีสิทธิในการออกเสียงเลือกกรรมการหรือประธานกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ คนละ 1 เสียงเท่ากัน โดยไม่จำกัดว่าจะมีทุนเรือนหุ้นจำนวนเท่าใด ส่งผลให้การดำเนินงานของคณะกรรมการบริหารสหกรณ์มีความโปร่งใส เนื่องจากจะไม่มีใครครอบงำจากผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ของสหกรณ์ และเนื่องจากกฎหมายสหกรณ์ มีการกำหนดกรอบการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ในแต่ละประเภทไว้ว่าสามารถจะลงทุนหรือดำเนินธุรกิจประเภทใดได้บ้าง จึงส่งผลให้เกิดความเสี่ยงในการดำเนินกิจการน้อยลง

อย่างไรก็ตามมิใช่ว่าสหกรณ์จะมีเพียงแค่จุดแข็งดังกล่าวเท่านั้น ระบบสหกรณ์ในปัจจุบันมีจุดอ่อนที่สำคัญ คือการควบคุมและกำกับดูแลการดำเนินธุรกิจหรือดำเนินงานของสหกรณ์จากหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สหกรณ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 ประเภท ซึ่งในแต่ละประเภทจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าจะเกิดปัญหากับสหกรณ์ทางการเงิน ที่ไม่มีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลที่มีความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ ซึ่งในปัจจุบันการดูแล และกำกับสหกรณ์ทุกประเภทอยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งเจ้าหน้าที่จากกรมส่งเสริมสหกรณ์ก็ไม่มีมีความเชี่ยวชาญทางการเงินที่เพียงพอ

ดังนั้น เพื่อจูงใจให้บุคคลทั่วไปมาเป็นสมาชิกสหกรณ์ การหักค่าลดหย่อนจากเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์ ก็จะช่วยเป็นแรงจูงใจอีกทางหนึ่งให้บุคคลทั่วไปสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์

4.2.2 วิเคราะห์และเปรียบเทียบประโยชน์ด้านการลงทุนและด้านภาษี ของการเป็นสมาชิกสหกรณ์

จากการศึกษาเรื่องการลงทุน สามารถแบ่งรูปแบบการลงทุนได้ออกเป็นหลายประเภท ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ซึ่งในหัวข้อดังต่อไปนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอ การวิเคราะห์เปรียบเทียบประโยชน์ที่สมาชิกสหกรณ์จะได้รับ เปรียบเทียบกับการลงทุนประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.2.2.1 เปรียบเทียบรูปแบบการลงทุน ประเภทการฝากเงิน โดยเปรียบเทียบจากการฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ และฝากเงินกับสหกรณ์

จากการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่าสหกรณ์จะมีการให้บริการทางการเงินแก่สมาชิกสหกรณ์ โดยการรับฝากเงินเป็นบริการส่วนหนึ่งของสหกรณ์ โดยในหัวข้อต่อไปนี้ผู้วิจัยขอนำเสนอการเปรียบเทียบผลประโยชน์จากการฝากเงินของสมาชิกสหกรณ์ในระบบสหกรณ์เปรียบเทียบกับฝากเงินในธนาคารพาณิชย์ทั่วไปดังนี้

ประเด็นแรก เรื่องประเภทของเงินฝาก ประเภทของเงินฝากในระบบสหกรณ์สามารถแยกออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก คือ เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ และเงินฝากประจำ ซึ่งทั้งสามประเภทจะมีชื่อที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะมีความคล้ายคลึงกับเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์ ซึ่งธนาคารพาณิชย์จะมีประเภทเงินฝากหลากหลายประเภทดังกล่าวด้วย แต่ธนาคารพาณิชย์จะมีชื่อแตกต่างเนื่องจากธนาคารพาณิชย์จะไม่มีเงินฝากในรูปแบบเงินฝากออมทรัพย์พิเศษ แต่ธนาคารพาณิชย์จะมีเงินฝากประเภทฝากประจำ 24 เดือน ซึ่งในระบบสหกรณ์ไม่มี

ประเด็นที่สอง เรื่องอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า อัตราดอกเบี้ยเงินฝากในระบบสหกรณ์จะมีจำนวนสูงกว่า อัตราดอกเบี้ยเงินฝากในระบบธนาคารพาณิชย์ เนื่องจากการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์ จะต้องเป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์ในแต่ละแห่ง และต้องอยู่ภายใต้ ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากของสหกรณ์ ประกาศ ณ วันที่ 24 มกราคม 2543 โดยประกาศดังกล่าว กำหนดให้สหกรณ์ทุกประเภทกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากได้ไม่เกินร้อยละ 7 ต่อปี ดังนั้น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์ จะขึ้นอยู่กับระเบียบของสหกรณ์แต่ละแห่งว่ามีความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากให้กับสมาชิกได้ในจำนวนเท่าไร และต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดของกฎหมายว่าไม่เกินอัตราร้อยละ 7 ต่อปี ซึ่งมีผลให้สหกรณ์ในแต่ละแห่งสามารถกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากได้ตามความต้องการของสมาชิกและตามผลประโยชน์ที่สหกรณ์แต่ละแห่งสามารถทำได้ ซึ่งมีผลเป็นการชักจูงใจให้สมาชิกของสหกรณ์มาฝากเงินเพื่อใช้ในการหมุนเวียนภายในสหกรณ์ได้อีกทางหนึ่ง

ประเด็นที่สาม เรื่องประโยชน์ทางด้านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากที่ได้กล่าวข้างต้นว่าดอกเบี้ยจากการฝากเงินในระบบสหกรณ์ ประเภทออมทรัพย์และออมทรัพย์พิเศษ จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เช่นเดียวกับดอกเบี้ยการฝากเงินในธนาคารพาณิชย์ แต่มีข้อแตกต่างกันตรงที่ว่า ดอกเบี้ยการฝากเงินในระบบสหกรณ์ จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทั้งจำนวน แต่ดอกเบี้ยการฝากเงินประเภทออมทรัพย์ในธนาคารพาณิชย์ จะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉพาะดอกเบี้ยเงินฝากไม่เกิน 20,000 บาท และในกรณีได้รับ

ดอกเบียเกิน 10,000 บาท ผู้ฝากเงินต้องแจ้งเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากรต่อธนาคาร⁶ ส่วนกรณี ดอกเบียเงินฝากประจำ ดอกเบียที่ระบบสหกรณ์และระบบธนาคารพาณิชย์จะไม่ได้รับการยกเว้น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเช่นเดียวกัน

ดังนั้นผู้วิจัยขอนำเสนอสรุปเปรียบเทียบอัตราดอกเบี้ยและประโยชน์ด้านภาษีอากร ในรูปแบบตารางเปรียบเทียบ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงประโยชน์ทางด้านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากรณีการรับฝากเงิน

ประเภทเงินฝาก	อัตราดอกเบี้ย ⁷ (ต่อปี)		ประโยชน์ทางด้านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	
	สหกรณ์ ⁸	ธนาคารพาณิชย์	สหกรณ์	ธนาคารพาณิชย์
1.ออมทรัพย์	1.75	0.50	ดอกเบี้ยได้รับการ ยกเว้นภาษี ⁹	ดอกเบี้ยเงินฝากไม่เกิน 20,000 บาทได้รับการ ยกเว้นภาษี ¹⁰
2.ออมทรัพย์พิเศษ	3.00	-	ดอกเบี้ยได้รับการ ยกเว้นภาษี	-
3.ประจำ (3-12 เดือน)	3.50	3เดือน 1.25 6เดือน 1.55 12เดือน 1.75	ดอกเบี้ยต้องเสียภาษี โดยถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย ร้อยละ 1.5 ต่อเดือน ¹¹	ดอกเบี้ยต้องเสียภาษี โดยถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย ร้อยละ 1.5 ต่อเดือน

⁶ ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 55) เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไข เพื่อการยกเว้น ภาษีเงินได้สำหรับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักร ที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม ประเภทออมทรัพย์.

⁷ อัตราดอกเบี้ยเทียบเคียงจากดอกเบี้ยเงินฝากของสหกรณ์ข้าราชการสหกรณ์ จำกัด เปรียบเทียบกับ ดอกเบียเงินฝากของ ธนาคารกรุงไทย ณ วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2558.

⁸ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากของสหกรณ์นั้น เป็นไปตามระเบียบของแต่ละสหกรณ์ แต่อย่างไรก็ตามระเบียบของแต่ละสหกรณ์ ก็ต้องปฏิบัติตาม “ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง กำหนดอัตรา ดอกเบียเงินรับฝากของสหกรณ์ ประกาศ ณ วันที่ 24 มกราคม 2543” ซึ่งกำหนดให้สหกรณ์ทุกประเภทกำหนด อัตราดอกเบี้ยเงินฝากได้ไม่เกินร้อยละ 7 ต่อปี.

⁹ ประมวลรัษฎากร, มาตรา 42(8)(ข).

¹⁰ ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 177) เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไข เพื่อการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักร ที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม ประเภทออมทรัพย์.

¹¹ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 301) พ.ศ. 2539.

จากการวิเคราะห์และเปรียบเทียบในประเด็นอัตราดอกเบี้ยและประโยชน์ด้านภาษีอากรดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การฝากเงินในสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์จะได้รับดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าการฝากเงินในธนาคารพาณิชย์ และการฝากเงินในสหกรณ์ ยังได้รับประโยชน์ทางด้านภาษีอากร โดยดอกเบี้ยเงินฝากยังได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอีกประการหนึ่งด้วย ดังนั้น การฝากเงินในสหกรณ์จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ทางการลงทุนและทางด้านภาษีอากร

4.2.2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบในกรณีบุคคลธรรมดา นำเงินมาลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) กับกรณีการนำเงินมาซื้อหุ้นสหกรณ์

กรณีดังกล่าวนี้ผู้วิจัยต้องการนำเสนอให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างในกรณีที่บุคคลธรรมดานำเงินไปลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เปรียบเทียบกับกรณีที่บุคคลธรรมดานำเงินมาซื้อหุ้นสหกรณ์ เพื่อจะนำเสนอให้เห็นผลประโยชน์ที่บุคคลดังกล่าวจะได้รับ และเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ในกรณีการนำเงินมาซื้อหุ้นสหกรณ์มาคำนวณเป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เหมาะสมต่อไป

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า มีประเด็นที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของการลงทุนในกรณีดังกล่าวนี้ได้ 5 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

ประเด็นการซื้อหน่วยลงทุน เนื่องจากการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ผู้ลงทุนส่วนใหญ่ต้องการซื้อหน่วยลงทุนเพื่อใช้ในการลดหย่อนภาษีเป็นหลัก และเพื่อการออมเงินเพื่อใช้ในอนาคตเป็นประเด็นรอง เนื่องจากการซื้อหน่วยลงทุน กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) และกองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) เป็นนโยบายอย่างหนึ่งของรัฐบาลที่ต้องการให้ประชาชนมีการออมที่มากขึ้น จึงให้มีบทบัญญัติทางกฎหมายเฉพาะที่ ให้ใช้เงินค่าซื้อหน่วยลงทุนมาใช้เป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่ทั้งสองกองทุนมีเงื่อนไขในการซื้อหน่วยลงทุนที่แตกต่างกัน คือ กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) เป็นกองทุนที่เปิดโอกาสให้ผู้ลงทุนสามารถซื้อหน่วยลงทุนในปีที่ต้องการนำเงินมาลดหย่อนภาษีได้เลย โดยไม่จำเป็นต้องมีการซื้อหน่วยลงทุนที่ต่อเนื่องกันหลายปี ซึ่งแตกต่างจากการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ซึ่งจะมีเงื่อนไขที่ค่อนข้างมาก โดยการซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ต้องมีการซื้อหน่วยลงทุนต่อเนื่องทุกปีจนผู้ลงทุนมีอายุ 55 ปี และมีข้อห้ามหยุดซื้อหน่วยลงทุนเกินกว่า 1 ปีติดต่อกัน จึงได้มีสิทธิในการนำเงินที่ซื้อหน่วยลงทุนดังกล่าวมาใช้ในการลดหย่อนภาษี

ประเด็นจำนวนเงินขั้นต่ำที่ลงทุน จากที่ได้กล่าวไว้แล้วว่ากองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) และ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ(RMF) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีการออมที่เพิ่มขึ้น แต่จำนวนเงินขั้นต่ำในการออมในแต่ละกองทุนมีความแตกต่างกัน โดยกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) จะไม่มีจำนวนเงินขั้นต่ำในการซื้อ ผู้ลงทุนจะลงทุนในจำนวนเงินมากน้อยเพียงใดก็ได้ แต่การลงทุนในกองทุนรวมหุ้นเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) จะมีข้อกำหนดเป็นเงื่อนไขในการลงทุนที่จะสามารถนำมาลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยในแต่ละปีผู้ลงทุนต้องซื้อหน่วยลงทุนไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ของเงินได้ หรือน้อยกว่า 5,000 บาท ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าเงินจำนวนใดต่ำกว่า

ประเด็นการขายหน่วยลงทุน เงื่อนไขในการนำเงินค่าซื้อหน่วยลงทุนมาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำเป็นต้องมีเงื่อนไขในการขายหน่วยลงทุน เนื่องจากการที่รัฐออกกฎหมายกเว้นการเสียภาษีในบุคคลในกลุ่มนี้เนื่องจากต้องการให้เกิดการออมเงินเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดเงื่อนไขในการขายหน่วยลงทุน ซึ่งทั้งสองกองทุนรวมดังกล่าว มีความเหมือนกันตรงที่ผู้ลงทุนสามารถขายหน่วยลงทุนได้ต่อเมื่อผู้ลงทุนถือหน่วยลงทุนนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี แต่มีข้อแตกต่างตรงที่ ในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) จะมีเงื่อนไขเพิ่มขึ้นอีกประเด็นคือผู้ถือหน่วยลงทุนที่ต้องการนำเงินค่าซื้อหน่วยลงทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ไปใช้ในการลดหย่อนภาษี จะสามารถขายหน่วยลงทุนได้ต่อเมื่อผู้ลงทุนดังกล่าวมีอายุไม่ต่ำกว่า 55 ปี และลงทุนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

ประเด็นเรื่องการลดหย่อนภาษีได้สูงสุด ทั้งกองทุนรวมหุ้นระยะยาว(LTF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) สามารถนำมาลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้ และต้องไม่เกิน 500,000 บาท เมื่อรวมกับเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) และเงินที่ซื้อประกันแบบบำนาญแล้ว

ประเด็นเรื่องเป้าหมายการลงทุน ทั้งสองกองทุนมีเป้าหมายหลักในการลงทุนที่เหมือนกัน คือเพื่อประโยชน์ในการลดหย่อนภาษี แต่ทั้งสองกองทุนมีเป้าหมายที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย คือในการลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ผู้ลงทุนส่วนใหญ่นอกจากจะต้องการลดหย่อนภาษีแล้ว ยังต้องการที่จะออมเงินไว้ใช้ยามเกษียณอีกทางหนึ่งด้วย

ในประเด็นต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอเปรียบเทียบการนำเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์มาเปรียบเทียบกับการนำเงินไปลงทุนในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF) ตามเงื่อนไขหลักทั้ง 5 ประการที่ได้นำเสนอมาแล้วข้างต้น

ประเด็นการซื้อหน่วยลงทุน กรณีการซื้อหุ้นสหกรณ์นั้น ตามข้อบังคับของแต่ละสหกรณ์ จะมีจำนวนเงินขั้นต่ำในการซื้อหุ้นครั้งแรก และในสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์จะมีการ

บังคับให้มีการซื้อหุ้นสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอในจำนวนเงินที่ระบุในทุก ๆ เดือน เป็นการบังคับให้ออมในทางอ้อม เพื่อให้สมาชิกมีเงินออมไว้ใช้ในอนาคต

ประเด็นจำนวนเงินขั้นต่ำในการซื้อหุ้นสหกรณ์ ในแต่ละสหกรณ์จะมีการกำหนดจำนวนเงินขั้นต่ำในการซื้อหุ้นครั้งแรก และในข้อบังคับของสหกรณ์จะมีการระบุจำนวนเงินขั้นต่ำที่สมาชิกต้องเสียเป็นรายเดือน เช่น ในสหกรณ์ออมทรัพย์จะมีการเรียกชำระเงินค่าหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของรายได้สมาชิก

ประเด็นการขายหุ้นสหกรณ์ เทียบเคียงกับประเด็นการขายหน่วยลงทุน กรณีหุ้นของสหกรณ์จะมีความแตกต่างกับการลงทุนในประเภทอื่น กล่าวคือ หุ้นของสหกรณ์ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายสหกรณ์แล้ว จะไม่มีการให้โอนหรือขายหรือถอนเงินค่าหุ้นสหกรณ์ เนื่องจากหุ้นของสหกรณ์ ถือเป็นทุนของสหกรณ์ ซึ่งเป็นหลักประกันเสถียรภาพทางการเงินของสหกรณ์ ดังนั้นหุ้นของสหกรณ์จึงไม่สามารถโอนขายหรือถอนได้ในระหว่างที่สมาชิกยังคงเป็นสมาชิกสหกรณ์อยู่¹² ซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอโดยละเอียดในหัวข้อปัญหาทางกฎหมายต่อไป

ประเด็นเป้าหมายการลงทุน จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าหุ้นของสหกรณ์ ถือเป็นทุนของสหกรณ์ ดังนั้นเป้าหมายในการซื้อหุ้นสหกรณ์ เพื่อนำเงินมาใช้ในการดำเนินงานของสหกรณ์ และยังเป็นส่งเสริมการออมเงินของสมาชิก และสมาชิกยังได้รับประโยชน์ในด้านสวัสดิการต่าง ๆ ของสหกรณ์อีกด้วย

ประเด็นการนำมรดกหย่อนภาษีได้ ในปัจจุบันยังไม่มียกเว้นกรณีการนำเงินค่าหุ้นไปหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในประเด็นนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอแนวทางที่จะนำเงินค่าหุ้นไปหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่บุคคลหนึ่งจะได้รับหากมีการสนับสนุนให้มีการนำเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์หักเป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ ในหัวข้อถัดไป

ดังนั้น จากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์มาข้างต้น จึงขอนำเสนอผลสรุปในรูปแบบตารางเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นเงื่อนไขแต่ละประการอย่างชัดเจน ดังนี้

¹² หนังสือกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ กษ 1108/11410 ลงวันที่ 17 ตุลาคม 2549 เรื่อง วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับหุ้นชนิดที่ถอนได้.

ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบกรณีที่บุคคลธรรมดา นำเงินมาซื้อหุ้นสหกรณ์ เทียบกับ นำเงินไปลงทุน
ในกองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF) และกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)

เงื่อนไขการลงทุน	กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF)	กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)	หุ้นสหกรณ์
1. การซื้อหน่วยลงทุน (เทียบเคียงกับการซื้อหุ้นสหกรณ์)	ไม่จำเป็นต้องซื้อหน่วยลงทุนต่อเนื่องทุกปี หากผู้ลงทุนต้องการลดหย่อนภาษีปีใด ก็สามารถซื้อหน่วยลงทุนในปีนั้นได้	เมื่อซื้อหน่วยลงทุนแล้วต้องซื้อหน่วยลงทุนต่อเนื่องทุกปีจนถึงอายุ 55 ปี และห้ามหยุดซื้อหน่วยลงทุนเกิน 1 ปีติดต่อกัน	มีขั้นต่ำในการซื้อหุ้นสหกรณ์ในครั้งแรก เป็นไปตามข้อบังคับของสหกรณ์ โดยหากเป็นสหกรณ์ออมทรัพย์จะบังคับให้มีการซื้อหุ้นสหกรณ์ทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอ
2. จำนวนขั้นต่ำที่ลงทุน (เทียบเคียงขั้นต่ำการซื้อหุ้นสหกรณ์)	ไม่มีจำนวนซื้อขั้นต่ำ	แต่ละปีต้องซื้อไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 ของเงินได้พึงประเมินที่ได้รับซึ่งต้องเสียภาษีเงินได้ หรือ ไม่น้อยกว่า 5,000 บาท (แล้วแต่จำนวนใดต่ำกว่า)	กรณีสหกรณ์ออมทรัพย์ กำหนดจำนวนเงินที่สมาชิกจะต้องจ่ายค่าหุ้นในข้อบังคับของสหกรณ์ เช่น เรียกชำระเงินค่าหุ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของรายได้ต่อเดือนของสมาชิก
3. การขายหน่วยลงทุน (เทียบเคียงการขายหุ้นสหกรณ์)	สามารถขายหน่วยลงทุนได้ ต่อเมื่อผู้ลงทุนถือหน่วยลงทุนนั้นมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ปฏิทิน	จะขายหน่วยลงทุนได้ต่อเมื่ออายุไม่ต่ำกว่า 55 ปี และลงทุนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี	กรณีหุ้นของสหกรณ์ ตามเจตนารมณ์ของสหกรณ์ไม่ให้มีการโอนหรือขายหรือถอนเงินค่าหุ้นสหกรณ์ เนื่องจากหุ้นถือเป็นทุนของสหกรณ์ ซึ่งเป็นหลักประกันเสถียรภาพทางการเงินของสหกรณ์ ดังนั้นจึงไม่อาจโอนขายหรือถอนได้ ในระหว่างที่สมาชิกยังคงเป็นสมาชิกสหกรณ์อยู่

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

เงื่อนไขการลงทุน	กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF)	กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)	หุ้นสหกรณ์
4. ลดหย่อนภาษีได้สูงสุด	ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมินที่ได้รับซึ่งต้องเสียภาษีเงินได้ และต้องไม่เกิน 500,000 บาท	ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้พึงประเมินที่ได้รับซึ่งต้องเสียภาษีเงินได้ และเมื่อรวมกับเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) และเงินที่ซื้อประกันแบบบำนาญแล้วไม่เกิน 500,000 บาท	ยังไม่มีบทบัญญัติเรื่อง นำเงินค่าหุ้นไปหักเป็นค่าลดหย่อนภาษี
5. เป้าหมายการลงทุน	ลดหย่อนภาษีและต้องการผลตอบแทนจากการลงทุน	ลดหย่อนภาษีและต้องการออมเงินไว้ใช้ยามเกษียณ	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อเป็นทุนในการดำเนินงานของสหกรณ์ - เพื่อส่งเสริมการเป็นสมาชิกสหกรณ์และสนับสนุนระบบสหกรณ์ - เพื่อออมเงินไว้ใช้ยามจำเป็น - เพื่อสวัสดิการต่าง ๆ

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลประโยชน์ที่สมาชิกสหกรณ์จะได้รับ เปรียบเทียบกับการลงทุนประเภทต่าง ๆ โดยใช้หลักทฤษฎีการลงทุนมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่าแรงจูงใจในการลงทุนของผู้ลงทุน นอกจากจะสนใจด้านผลตอบแทนที่จะได้รับจากการลงทุนแล้ว ผู้ลงทุนยังให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ทางด้านภาษี ซึ่งหากการลงทุนใด ๆ ไม่มีภาระทางภาษีที่สูงเกินไป ก็จะทำให้การตัดสินใจในการลงทุนมีมากกว่าการลงทุนที่มีภาระทางภาษีที่สูง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่เป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายของการลงทุน ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเรื่องอายุ สุขภาพ ภาระความรับผิดชอบต่าง ๆ ของผู้ลงทุน รวมถึงความจำเป็นของผู้ลงทุน จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแม้ว่ากำไรจากการลงทุนจะเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุด แต่ผู้ลงทุนส่วนใหญ่ก็ยังคำนึงถึงการลงทุนที่เป็นการเก็บสะสมเงินไว้ใช้ในอนาคตได้อีกด้วย และเพื่อเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งให้กับบุคคลทั่วไปที่ยังมิได้เป็นสมาชิกสหกรณ์ การสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์และการซื้อหุ้นสหกรณ์ ก็สามารถถือได้ว่าเป็นการลงทุนอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งนอกจากบุคคลนั้นจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในรูปแบบ

ทางการเงิน เช่น เงินปันผล เงินเฉลี่ยคืน หรือดอกเบี้ยจากเงินฝากแล้ว การซื้อหุ้นสหกรณ์ยังเป็นการสะสมเงินไว้ใช้ในอนาคตได้อีกทางหนึ่งด้วย

ดังนั้น การสนับสนุนให้บุคคลทั่วไปที่ยังมิได้เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ โดยการซื้อหุ้นสหกรณ์ ก็อาจถือได้ว่าเป็นการนำเงินมาลงทุนในรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะก่อประโยชน์ส่วนตัวให้กับบุคคลนั่นเอง รวมถึงยังเป็นประโยชน์ให้กับเพื่อนสมาชิกสหกรณ์ และระบบสหกรณ์โดยรวม ในการเพิ่มทุนเพื่อดำเนินกิจการสหกรณ์ ต่อไป

4.3 วิเคราะห์ปัญหาข้อจำกัดการสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ โดยการซื้อหุ้นสหกรณ์

จากการศึกษา ผู้วิจัยได้พบว่ามีปัญหาทางด้านกฎหมาย ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์มาคำนวณเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อยู่ 2 ประการคือ ปัญหาเกี่ยวกับการตีความหมายของหุ้นตามกฎหมายสหกรณ์และตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนอีกประเด็นคือ ปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอโดยละเอียดดังต่อไปนี้

4.3.1 ปัญหาเกี่ยวกับการตีความหมายของหุ้นตามกฎหมายสหกรณ์และตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากบทที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายและลักษณะสำคัญของหุ้นของสหกรณ์แล้วนั้น ในประเด็นต่อไปนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอการวิเคราะห์และเปรียบเทียบลักษณะและความหมายของหุ้นสหกรณ์ ที่มีความแตกต่างจากหุ้นตามความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากการศึกษาค้นคว้าพบที่มีความแตกต่างกันหลายประการ ซึ่งผู้วิจัยจะแยกให้เห็นเป็น 8 ประเด็นหลักดังต่อไปนี้

ประเด็นมูลค่าหุ้น จากการศึกษาพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542¹³ จะเห็นได้ว่าหุ้นของสหกรณ์จะมีมูลค่าคงที่ โดยราคาค่าหุ้นสหกรณ์จะไม่มีการผันผวนขึ้นลงตามภาวะเศรษฐกิจ ซึ่งแตกต่างจากหุ้นของบริษัท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹⁴ จะกำหนดมูลค่าของหุ้นบริษัทไม่ต่ำกว่า 5 บาท และหุ้นของบริษัทจะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามภาวะเศรษฐกิจหรือผลประกอบการขององค์กร

¹³ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542, มาตรา 43 “ ข้อบังคับของสหกรณ์อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้ (5) ทุนซึ่ง แบ่งเป็นหุ้น มูลค่าของหุ้น การชำระค่าหุ้นด้วยเงินหรือทรัพย์สินอื่น การขายหรือการโอนหุ้น ตลอดจนการจ่ายเงินค่าหุ้น.”

¹⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1117.

ประเด็นการจดทะเบียน การจดทะเบียนจัดตั้งเป็นสหกรณ์ ไม่ได้จำกัดจำนวนเงินค่าหุ้นเอาไว้ กฎหมายสหกรณ์บอกเพียงแต่ว่าสหกรณ์ต้องมีทุนซึ่งแบ่งเป็นหุ้น มีมูลค่าเท่า ๆ กัน และสมาชิกทุกคนต้องถือหุ้นอย่างน้อยคนละหนึ่งหุ้น¹⁵ ในส่วนหุ้นของบริษัท จะมีการจำกัดจำนวนหุ้นตามที่ได้มีการจดทะเบียนเอาไว้¹⁶ และหากมีการเพิ่มหรือลดจำนวนหุ้นที่ได้มีการจดทะเบียนเอาไว้แล้วต้องมีการจดทะเบียนเพื่อเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง¹⁷

ประเด็นการโอน ขาย หรือถอนหุ้น ตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. 2542 หุ้นของสหกรณ์ไม่สามารถโอนหรือขายให้แก่กันได้¹⁸ ซึ่งหากสมาชิกต้องการเงินค่าหุ้นสหกรณ์คืน สมาชิกต้องลาออกจากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ ส่วนกรณีหุ้นของบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์¹⁹ ตามกฎหมายสามารถที่จะโอน ซื้อขายหรือถอนหุ้นได้ตามความต้องการของผู้ลงทุน

ประเด็นคุณสมบัติของผู้ถือหุ้น กรณีของสหกรณ์นั้น สมาชิกสหกรณ์จะต้องมีคุณสมบัติที่ต่างกันไปแต่ละประเภทของสหกรณ์ ซึ่งคุณสมบัติของสมาชิกสหกรณ์จะมีระบุไว้ในข้อบังคับของแต่ละสหกรณ์²⁰ ส่วนกรณีการซื้อหุ้นบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ได้จำกัดคุณสมบัติเฉพาะของผู้ซื้อหุ้นเอาไว้

ประเด็นการส่งใช้เงินค่าหุ้น ในส่วนของสหกรณ์นั้นสามารถแยกได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีแรกจะมีการเรียกเก็บครั้งเดียวเต็มตามจำนวนมูลค่าหุ้นที่กำหนด และกรณีที่สอง หากเป็นสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์และประเภทเครดิตยูเนียน จะมีการกำหนดในข้อบังคับให้สมาชิกต้องซื้อหุ้นสหกรณ์เป็นรายเดือนอย่างสม่ำเสมอ หากเปรียบเทียบกับ การซื้อหุ้นบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จะให้มีการใช้เงินค่าหุ้นจนเต็มมูลค่า เว้นแต่ หุ้นที่ออกตามมาตรา 1108(5) หรือมาตรา 1221²¹

ประเด็นเรื่องการจำกัดการถือหุ้น กรณีหุ้นสหกรณ์ จะมีการจำกัดให้สมาชิกคนหนึ่งถือหุ้นได้ไม่เกินหนึ่งในห้าของหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด²² เนื่องจากระบบสหกรณ์ไม่ต้องการให้บุคคลใดครอบงำสหกรณ์และยังเป็นการป้องกันการถอนหุ้นซึ่งหากมีการให้บุคคลใดถือหุ้นได้

¹⁵ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542, มาตรา 33.

¹⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1104.

¹⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1145.

¹⁸ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542, มาตรา 33(3) และมาตรา 42.

¹⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1129.

²⁰ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542, มาตรา 43(7).

²¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1119.

²² พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542, มาตรา 33(3).

เกินครึ่งหนึ่งหากมีการถอนหุ้นทั้งหมดจะกระทบต่อทุนของสหกรณ์ได้ ส่วนหุ้นของบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นมิได้มีบทบัญญัติจำกัดการถือหุ้นเอาไว้

ประเด็นเรื่องการออกเสียงในที่ประชุมผู้ถือหุ้น ในกรณีสหกรณ์นั้น สมาชิกสหกรณ์หรือผู้แทนสมาชิกสหกรณ์มีเสียงในการลงคะแนนเสียงในที่ประชุมใหญ่หนึ่งเสียงเท่ากันหมดทุกคน²³ ไม่ว่าจะถือหุ้นจำนวนมากน้อยเท่าไร ซึ่งแตกต่างจากการออกเสียงในที่ประชุมของผู้ถือหุ้นบริษัท ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ กรณีแรกการลงคะแนนเสียงแบบชুমมือ ซึ่งผู้ถือหุ้นทุกคนมีคะแนนเสียง 1 คนต่อ 1 เสียงเท่ากันและกรณีที่สองคือการลงคะแนนลับ ซึ่งผู้ถือหุ้นจะมีคะแนนเสียงตามจำนวนหุ้นที่ถือ²⁴

ประเด็นสุดท้ายเรื่องการจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้น ในกรณีการจ่ายเงินปันผลของสหกรณ์ จะจ่ายได้ตามจำนวนหุ้นที่ชำระแล้ว แต่ต้องไม่เกินอัตราที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงสำหรับสหกรณ์ในแต่ละประเภท²⁵ ซึ่งในปัจจุบันมีกฎกระทรวงให้จ่ายเงินปันผลได้ในอัตราไม่เกินร้อยละสิบต่อปี²⁶ ส่วนกรณีการจ่ายเงินปันผลของบริษัท จะคิดตามสัดส่วนที่ผู้ถือหุ้นได้ส่งเงินแล้วในหุ้นหนึ่ง ๆ²⁷

จากประเด็นในการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษามาออกมาในรูปแบบตารางดังต่อไปนี้

²³ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542, มาตรา 59.

²⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1182.

²⁵ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542, มาตรา 60.

²⁶ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ให้ไว้ ณ วันที่ 26 กันยายน 2543.

²⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1200.

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบหุ้นของสหกรณ์ และหุ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ลักษณะ	หุ้นสหกรณ์	หุ้นของบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
1. มูลค่าหุ้น	มูลค่าคงที่ตามที่กำหนดในข้อบังคับ	มูลค่าหุ้นสามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามผลประกอบการ
2. การจดทะเบียน	ไม่จำกัดเงินค่าหุ้น	- มีการจำกัดจำนวนหุ้นตามที่จดทะเบียนไว้ - หากมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนหุ้นต้องมีการจดทะเบียนทุกครั้ง
3. การ โอน/ขาย/ ถอนหุ้น	ไม่สามารถโอน/ขาย/ถอนหุ้นได้ หากยังมีสมาชิกภาพ	สามารถที่จะ โอน/ซื้อขาย/ถอนหุ้นได้ ตามความต้องการ
4. คุณสมบัติผู้ถือหุ้น	ต้องมีคุณสมบัติตามข้อบังคับของแต่ละสหกรณ์	มิได้จำกัดคุณสมบัติเฉพาะของผู้ถือหุ้นไว้
5. การส่งใช้ค่าหุ้น	มี 2 กรณี - กรณีเรียกเก็บคราวเดียวเต็มมูลค่าหุ้น - กรณีมีการกำหนดในข้อบังคับให้สมาชิกต้องซื้อหุ้นของสหกรณ์เป็นรายเดือนอย่างสม่ำเสมอ	ให้ใช้เงินค่าหุ้นจนเต็มค่า เว้นแต่ หุ้นที่ออกตามมาตรา 1108 (5) หรือมาตรา 1221
6. การจำกัดการถือหุ้น	จำกัดให้สมาชิกสหกรณ์คนหนึ่งถือหุ้นได้ไม่เกินหนึ่งในห้าของหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด	มิได้กำหนดให้จำกัดการถือหุ้นเอาไว้
7. การออกเสียงในที่ประชุมของผู้ถือหุ้น	หนึ่งเสียงเท่ากันทุกคน โดยไม่คำนึงถึงจำนวนหุ้นที่ถือ	แบ่งออกเป็น 2 กรณี 1. กรณีลงคะแนน แบบชুমือ ผู้ถือหุ้นทุกคนมีคะแนน 1 คนต่อ 1 คะแนนเท่ากัน 2. กรณีการลงคะแนนลับ ผู้ถือหุ้นมีคะแนนเสียงตามจำนวนหุ้นที่ถือ ²⁸
8. การจ่ายเงินปันผล	จ่ายตามหุ้นที่ชำระแล้ว แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ต่อปี	คิดตามสัดส่วนจำนวนซึ่งผู้ถือหุ้นได้ส่งเงินแล้วในหุ้นหนึ่ง ๆ ²⁹

²⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1182.

²⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, มาตรา 1200.

ดังนั้น จากการการศึกษาความหมายทางกฎหมายของหุ้นสหกรณ์ และหุ้นของบริษัท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พบว่า หุ้นทั้งสองประเภทมีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยความแตกต่างทั้ง 8 ประเด็นดังกล่าวเป็นกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติมาเพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายให้แก่สหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์ไม่ว่าจะเป็นการจำกัดการซื้อหุ้นไม่ให้สมาชิกคนหนึ่งถือหุ้นเกินหนึ่งในห้าของหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด เพื่อป้องกันการครอบงำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือของกลุ่มบุคคลใด การเทขายหุ้นที่อาจทำให้สหกรณ์ต้องได้รับความเสียหายได้ เป็นต้น

4.3.2 ปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดในการสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์

สมาชิกสหกรณ์เป็นพื้นฐานที่สำคัญของระบบสหกรณ์ ดังนั้น การสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์จึงจำเป็นต้องมีลักษณะพิเศษด้านคุณสมบัติ สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ³⁰ ซึ่งตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดให้สหกรณ์มีสามารถรับสมัครสมาชิกได้ 2 ประเภทคือสมาชิกสามัญทั่วไป และสมาชิกสมทบ

1) สมาชิกสามัญ หรือสมาชิกปกติ คือ สมาชิกสหกรณ์ที่มีสิทธิหน้าที่ตามกฎหมาย และข้อบังคับของสหกรณ์โดยไม่มีข้อจำกัด ซึ่งตามกฎหมายสหกรณ์ กำหนดคุณสมบัติไว้คือต้องเป็นบุคคลธรรมดาและบรรลุนิติภาวะ³¹ ส่วนกรณีคุณสมบัติของสมาชิก วิธีการรับสมาชิก การขาดจากสมาชิกภาพตลอดจนสิทธิหน้าที่ของสมาชิกต้องเป็นไปตามข้อบังคับของสหกรณ์³²

ซึ่งคุณสมบัติของสมาชิกสหกรณ์ดังกล่าว สหกรณ์ต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติ วิธีการรับสมัคร และการขาดจากสมาชิกภาพไว้ในข้อบังคับ โดยแยกตามประเภทและวัตถุประสงค์ของแต่ละสหกรณ์เป็นสำคัญ³³ ดังนั้นคุณสมบัติของสมาชิกจึงอาจแตกต่างกันได้

ผู้วิจัยเคยกล่าวถึงประเภทของสหกรณ์ในประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดประเภทของสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียนไว้ 7 ประเภท ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้เลือกประเภทของสหกรณ์ได้ตรงกับความต้องการ และเหมาะสมกับกลุ่มอาชีพของประชาชนที่ต้องการจัดตั้งสหกรณ์ และมีประโยชน์ในส่วนภาครัฐที่จะวางแผนในการส่งเสริมพัฒนาสหกรณ์ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ³⁴

³⁰ จาก คำอธิบายพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (กฎหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน) (น.30), โดย ปรีชา สุวรรณทัต, 2555, กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักชั่น.

³¹ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542, มาตรา 33(2).

³² พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542, มาตรา 43(7).

³³ คำอธิบายพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (กฎหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน) (น.30). เล่มเดิม.

³⁴ แหล่งเดิม.

ดังนั้นการแบ่งประเภทของสหกรณ์ทั้ง 7 ประเภท ดังกล่าวจึงเป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่งในการสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์ของบุคคลทั่วไป เนื่องจากสหกรณ์แต่ละประเภท ต้องมีการกำหนดให้บุคคลที่ประกอบอาชีพในลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงที่มีความต้องการร่วมกัน เข้าร่วมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งสหกรณ์ตามประเภทที่กฎหมายได้กำหนดไว้

2) สมาชิกสมทบ คือ สมาชิกสหกรณ์ที่ถูกจำกัดสิทธิและหน้าที่บางประการโดยกฎหมายและข้อบังคับของสหกรณ์ ซึ่งตามมาตรา 41 พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดลักษณะพิเศษของสมาชิกสมทบไว้ ดังนี้

(1) ให้นายทะเบียนประกาศกำหนดประเภทของสหกรณ์ที่สามารถรับสมาชิกสมทบได้ ซึ่งในปัจจุบัน ได้มีประกาศนายทะเบียนสหกรณ์กำหนดให้สหกรณ์ทุกประเภทสามารถรับสมาชิกสมทบได้ โดยให้สหกรณ์กำหนดคุณสมบัติ วิธีการรับสมัคร การขาดจากสมาชิกภาพ สิทธิหน้าที่ ตลอดจนเงื่อนไขอื่น ๆ ที่จำเป็นในการรับสมาชิกสมทบไว้ในข้อบังคับ³⁵

(2) คุณสมบัติ วิธีการสมัคร และการขาดจากสมาชิกภาพ ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกสมทบ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อบังคับ ในปัจจุบัน คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นที่เห็นว่า “สมาชิกสมทบ เป็นสมาชิกประเภทหนึ่งของสหกรณ์ ดังนั้นการกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกสมทบตามมาตรา 41 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ยังต้องคำนึงถึงลักษณะสำคัญอันเป็นองค์ประกอบของสหกรณ์ ตามมาตรา 33(2) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ก็ต้องเป็นบุคคลธรรมดาบรรลุนิติภาวะด้วย ส่วนคุณสมบัติอื่นของสมาชิกสมทบนั้น อาจกำหนดตามมาตรา 41 วรรคสอง ให้แตกต่างไปจากคุณสมบัติของสมาชิก ตามมาตรา 43(7) ได้ สำหรับกรณีนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะที่อยู่ในสถานศึกษา หากประสงค์จะฝึกหัดเรียนรู้กระบวนการสหกรณ์ ก็สามารถดำเนินการในรูปแบบอื่นทำนองเดียวกับสหกรณ์ได้”³⁶

ดังนั้น การกำหนดคุณสมบัติ วิธีการรับสมัคร และการขาดจากสมาชิกภาพของสมาชิกสมทบ จะกำหนดในข้อบังคับของสหกรณ์ แต่ต้องเป็นไปตามการตอบข้อหารือของคณะกรรมการกฤษฎีกา กล่าวคือ สมาชิกสมทบต้องเป็นบุคคลธรรมดา และต้องเป็นบุคคลที่ต้องบรรลุนิติภาวะ ส่วนคุณสมบัติอื่นสหกรณ์อาจกำหนดให้แตกต่างจากคุณสมบัติของสมาชิกสามัญได้ แต่ต้องกำหนดไว้ในข้อบังคับของแต่ละสหกรณ์

³⁵ ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง กำหนดประเภทของสหกรณ์ที่สามารถรับสมาชิกสมทบได้ ประกาศ ณ วันที่ 3 พฤศจิกายน 2542.

³⁶ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร 0901/0833 ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2552 เรื่อง ขอบทวนการหารือคุณสมบัติของสมาชิกสมทบตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542.

จากการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ จะมีข้อจำกัด ซึ่งเป็นการจำกัดนั้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกสหกรณ์แต่ละประเภท และเพื่อเอื้อประโยชน์แก่หน่วยงานรัฐที่จะส่งเสริมสหกรณ์ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์แต่ละประเภท ซึ่งการมีข้อจำกัดดังกล่าวจะมีผลต่อการซื้อหุ้นสหกรณ์ กล่าวคือจะเป็นอุปสรรคแก่บุคคลทั่วไปที่ต้องการเป็นสมาชิกสหกรณ์แต่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับสมาชิกสามัญ หรือไม่มีคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ ก็ไม่สามารถที่จะซื้อหุ้นสหกรณ์ เพื่อที่จะลงทุนในสหกรณ์ และนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีได้ ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวมีทั้งผลดีและผลเสียของการสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์โดยการซื้อหุ้นสหกรณ์ ผู้วิจัยจะได้นำเสนอแนวทางการปรับปรุงเพื่อเป็นการลดข้อจำกัดการสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์โดยการซื้อหุ้น ในบทที่ 5 ต่อไป

4.4 วิเคราะห์ การนำเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์ มาเป็นค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามกฎหมายภาษีอากรของประเทศไทยและและต่างประเทศ

จากการศึกษาแนวคิดในการใช้ตัวบรรเทาภาระภาษี พบว่า ตัวบรรเทาภาระภาษี หมายถึงวิธีการทุกชนิดที่ทำให้เกิดการลดลงของภาระภาษีเงินได้ ซึ่งตัวบรรเทาภาระภาษีมีวัตถุประสงค์ เพื่อสนับสนุนความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี และความเป็นธรรมในการกระจายรายได้ครั้งใหม่ รวมถึงเพื่อประโยชน์ต่อบุคคลหรือกิจกรรมใดโดยเฉพาะ โดยตัวบรรเทาภาษีสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ตัวบรรเทาภาษีในเชิงโครงสร้าง (Structural Reliefs) และตัวบรรเทาภาระภาษีที่ไม่ใช่โครงสร้างภาษี (Non-Structural Reliefs)³⁷

การลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย มีทั้งตัวบรรเทาภาระภาษีในเชิงโครงสร้าง เช่น การหักค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล การหักค่าใช้จ่ายคู่สมรส และบุตร เป็นต้น และมีตัวบรรเทาภาระภาษีที่ไม่ใช่โครงสร้างภาษี เช่น การหักค่าลดหย่อนสำหรับเงินได้ที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมให้แก่ธนาคารหรือสถาบันการเงินสำหรับการกู้ยืมเพื่อซื้ออาคารที่อยู่อาศัย หรือการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้เท่าที่ได้จ่ายเป็นค่าซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ เป็นต้น

ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศญี่ปุ่น มีการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีทั้งการบรรเทาภาระภาษี ทั้งในรูปแบบเชิงโครงสร้าง และในรูปแบบไม่ใช่โครงสร้าง ซึ่งตัวบรรเทาภาระภาษีที่ไม่ใช่โครงสร้างในของแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการกำหนดประเภทของเงินได้ในแต่ละประเทศ และนโยบายในการบริหารประเทศของรัฐในแต่ละ

³⁷ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หลักการและบทวิเคราะห์ (น. 113). เล่มเดิม.

ประเทศด้วย ว่าต้องการจะสนับสนุนหรือส่งเสริมในกิจการหรือจะช่วยเหลือประชากรของรัฐในรูปแบบใด

กรณีค่าลดหย่อนของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีทั้งค่าลดหย่อนมาตรฐานและค่าลดหย่อนแยกตามรายการ ซึ่งให้สิทธิผู้เสียภาษีเลือกว่าจะหักค่าลดหย่อนประเภทใดที่ทำให้ผู้เสียภาษี เสียภาษีน้อยที่สุด ซึ่งค่าลดหย่อนมาตรฐานของประเทศสหรัฐอเมริกา เข้าลักษณะตัวบรรเทาภาระภาษีในเชิงโครงสร้าง เช่น ค่าลดหย่อนคนโสด ค่าลดหย่อนคู่สมรส และค่าลดหย่อนผู้ที่อยู่ในความดูแล เป็นต้น ซึ่งมีคล้ายคลึงกับมาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากร ในกรณีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 ผู้เสียภาษีสามารถหักค่าลดหย่อนได้ เช่น หักค่าลดหย่อนส่วนตัวได้อีก 30,000 บาท หักค่าลดหย่อนในกรณีคู่สมรสที่ไม่มีรายได้อีก 30,000 บาท เป็นต้น

ส่วนในกรณีตัวบรรเทาภาระภาษีที่มีใช้โครงสร้างนั้น จะเทียบได้กับ การหักค่าลดหย่อนแยกรายการของประเทศสหรัฐอเมริกา ค่าลดหย่อนแยกรายการของประเทศสหรัฐอเมริกา สามารถแยกได้หลายประเภท ซึ่งในแต่ละประเภทจะมีหลักเกณฑ์และรายละเอียดแตกต่างกัน แต่โดยภาพรวมแล้วการหักค่าลดหย่อนแยกรายการของการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศสหรัฐอเมริกา ล้วนแล้วเป็นค่าลดหย่อนที่ผู้เสียภาษีจำเป็นต้องจ่ายเพื่อปัจจัยในการดำรงชีวิตและตามที่กฎหมายกำหนดทั้งสิ้น เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าดอกเบี้ยสำหรับที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งในส่วนนี้จะมีความคล้ายคลึงกับการให้หักค่าลดหย่อนตามประมวลรัษฎากรของประเทศไทย แต่อาจมีส่วนที่แตกต่างเช่น กรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาคำหนดให้ค่าภาษีอากรที่ผู้เสียภาษีจ่ายให้ท้องถิ่น สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนได้ ในประเทศไทยไม่ได้มีบทบัญญัติในเรื่องนี้

กรณีค่าลดหย่อนของประเทศญี่ปุ่น จากการศึกษาของผู้วิจัย พบว่า การจัดเก็บภาษีเงินได้ของประเทศญี่ปุ่นจะใช้วิธีการลดหย่อนตามรายการต่าง ๆ ที่ผู้เสียภาษีได้มีค่าใช้จ่ายเพื่อบุคคลอื่น เช่น กรณีค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ กฎหมายให้ผู้เสียภาษีสามารถนำค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ที่ผู้เสียภาษีได้จ่ายไปเพื่อตัวเอง และคู่สมรส ที่อาศัยด้วยกัน สามารถนำมาหักค่าลดหย่อนได้ เป็นต้น

กรณีค่าลดหย่อนที่มีใช้ตัวโครงสร้างที่เห็นได้ชัดในการกำหนดประเภทของค่าลดหย่อนของประเทศญี่ปุ่นที่แตกต่างจากของประเทศไทย คือ การกำหนดให้ค่าลดหย่อนในกรณีการซื้อเบี้ยประกันภัยแผ่นดินไหวสามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีได้ และยังสามารถนำเงินสำหรับปรับปรุงบ้านเพื่อป้องกันแผ่นดินไหวมาเป็นเครดิตภาษีเงินได้ ได้อีกด้วย เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นต้องประสบปัญหาภัยพิบัติจากแผ่นดินไหวเป็นประจำ ดังนั้นในส่วนค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้รัฐบาลจึงได้กำหนดให้สามารถนำมาหักเป็นค่าลดหย่อนภาษีได้ด้วย

จากการศึกษา พบว่า การกำหนดตัวบรรเทาภาระภาษีในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของแต่ละประเทศ จะต้องดูถึงสภาพเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และปัจจัยสำคัญในการ

ดำรงชีวิตของคนแต่ละประเทศ ซึ่งการศึกษาเปรียบเทียบทั้งสองประเทศดังกล่าว ยังไม่พบว่าประเทศใด ใช้เงินค่าหุ้นสหกรณ์มาใช้เป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

หากประเทศไทยนำเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์มาใช้เป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีดังกล่าวนี้จะเป็นไปตามแนวคิดเรื่องตัวบรรเทาภาระภาษีที่ไม่ใช่โครงสร้างภาษี จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า วัตถุประสงค์ประการหนึ่งของตัวบรรเทาภาระภาษี คือเพื่อใช้ในการสนับสนุนบุคคลหรือกิจกรรมบางประเภท ซึ่งหากรัฐบาลสนับสนุนให้มีการนำเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์มาใช้เป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะเป็นการช่วยลดภาระของรัฐในการจ่ายเงินสดเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมสหกรณ์ แต่เปลี่ยนเป็นกำหนดให้สมาชิกสหกรณ์ได้รับค่าลดหย่อนจากการซื้อหุ้นสหกรณ์เพื่อลดภาระทางภาษีแทน จึงเสมือนว่าสมาชิกสหกรณ์ด้วยตนเองได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันผ่านการสนับสนุนของรัฐบาลโดยใช้นโยบายทางด้านภาษีอากร

นอกจากมาตรการทางด้านภาษีที่ได้กล่าวข้างต้นจะช่วยส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์แล้ว มาตรการทางด้านภาษียังกล่าวอาจช่วยให้รัฐบาลไทยบรรลุเป้าหมายทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการ กล่าวคือ การรวมตัวกันเป็นสหกรณ์ เป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์กับธุรกิจในรูปแบบบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งหากสหกรณ์มีจำนวนทุนที่มากขึ้น ก็จะเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับสหกรณ์และสมาชิกสหกรณ์ สหกรณ์สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างดี จะส่งผลต่อความเป็นอยู่ที่ดีของสมาชิกสหกรณ์โดยรวมด้วย ทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัวมากขึ้น ประชาชนก็จะมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วยเช่นกัน

อาจสรุปได้ว่า การนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์มาใช้เป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นการบรรเทาภาระภาษี โดยเป็นตัวบรรเทาภาระภาษีที่ไม่ใช่โครงสร้างทางภาษี ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้รัฐใช้สนับสนุนบุคคลหรือกิจกรรมบางประเภท การหักค่าลดหย่อนในกรณีดังกล่าวนี้เป็นการเพิ่มความซับซ้อนของกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ทางภาษี ซึ่งมีผลให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีมากขึ้น แต่จะขัดต่อหลักความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี กล่าวคือ เมื่อกฎหมายภาษีมียความซับซ้อนจะทำให้ผู้เสียภาษีเข้าใจในหลักการและปฏิบัติตามกฎหมายได้ยาก ประกอบกับการบริหารจัดการจัดเก็บภาษีจะเป็นไปได้ยากเช่นกัน ส่งผลให้ต้นทุนในการบริหารจัดการจัดเก็บภาษีและเกิดค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีที่สูงขึ้น รวมทั้งกฎหมายภาษีที่ซับซ้อนดังกล่าว จะนำไปสู่การหลบหลีกและหนีภาษี และการเรียกรับสินบน การใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีได้ด้วย

จากปัญหาดังกล่าว อาจจะแก้ไขได้โดยการใช้หลักความชัดเจนและแน่นอน โดยการกำหนดหลักเกณฑ์การนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์มาใช้เป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ให้ชัดเจน ซึ่งจะสามารถทำให้ผู้เสียภาษีสามารถกำหนดจำนวนภาษีที่ต้องชำระได้อย่าง

แน่นอน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนความมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษี และการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้เสียภาษี ได้อีกทางหนึ่งด้วย กรณีดังกล่าวนี้ผู้วิจัย จะได้นำเสนอหลักเกณฑ์การนำเงินค่าหุ้นสหกรณ์มาใช้เป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในบทที่ 5

ดังนั้น ประเทศไทยสมควรนำแนวคิดในเรื่องการนำเงินค่าซื้อหุ้นสหกรณ์มาใช้เป็นค่าลดหย่อนในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตามเหตุผลที่ได้เสนอไปแล้วข้างต้น